

נאום בכנסת בתאריך 24 ביוני 2015

כבוד מעלתו נשיא המדינה,

יושב ראש הכנסת,

ראש הממשלה,

חברי כנסת יקרים,

גבירותי ורבותי,

Todá rabá al HaHasmaná WeKabalát HaPaním HaY'didutít.

Seh kavód ráv awurí ledabér lifnechémm kann bis'fát Ha'ém schelí.

(Vielen Dank für die Einladung und den freundlichen Empfang. Es ist mir eine sehr große Ehre, hier in meiner Muttersprache zu Ihnen zu sprechen.)

זוהי זכות גדולה ובאותה מידה אירוע משמח לנאום בפני נציגי העם בישראל, מולדתם של היהודים מכל רחבי העולם, כאן בכנסת, היכן שפועם ליבה של מדינה דמוקרטית איתנה, של חברה פתוחה וחופשית, של הדמוקרטיה היחידה המתפקדת במזרח התיכון. אדוני יושב ראש הכנסת, כולי נרגש מהלבביות שלך בקבלת הפנים ומהטקס החגיגי, ואני מודע לכך, שכלל וכלל אין זה דבר מובן מאליי: הענקת כבוד צבאי לנשיא פרלמנט זר, וזאת דווקא עבור אזרח גרמני, ועוד במיוחד בכנסת, ועוד לצלילי ההמנון הגרמני. קבלת הפנים, שלה זכיתי אצלכם כבר בביקורי הרשמי הראשון בשנת 2007, מהווה את אחת החוויות המרשימות ביותר בחיי הפוליטיים. הנני מודה לכם על הזמנה זו גם בשם חברות וחברי נשיאות הבונדסטג. גבירותי ורבותי,

כמו גרמנים רבים גם אני חש קשר עמוק למדינתכם. אני נזכר במפגשים מרשימים עם בני נוער ומבוגרים אזרחי מדינת ישראל, וכן עם מדענים, אמנים ופוליטיקאים. זיכרון חי ותוסס יש לי גם מהמפגשים שחוויתי בביקורי הראשון בישראל בשנת 1981, עוד בהיותי צעיר, שלא מכבר נבחר לשמש כחבר בבונדסטג. ההתנהגות הזהירה והגישה המדודה שהוצגה בזמנו כלפינו, כלפי חברי הפרלמנט הגרמני, היתה מורגשת בכל, ואני הבנתי אותה היטב אז כמו היום. 15 שנה חלפו באותם ימים מאז ששתי מדינותינו כוננו את הקשרים הדיפלומטיים ביניהן – וכמעט דור אחרי מלחמת ההשמדה, שאין לה אח ורע בהיסטוריה, מלחמה שהובילו גרמנים במטרה, למחוק את חיי היהודים באירופה. באותה עת היוותה השואה חלק מהחוויה האישית של רבים מחברי הכנסת. בטקס זיכרון שערכנו בבונדסטג ב-8 במאי השנה ציינו את העובדה שלפני 70 שנה בא לקיצו הרצח הבלתי ניתן לתפישה וכן את העובדה שהתבוסה במלחמת העולם השנייה שחררה גם אותנו הגרמנים ממנגנון שהשחית את כבוד האדם.

חווייה מיוחדת מנסיעתי בשנת 1981 נצרבה בזיכרוני, כאשר במהלך דיון הועלתה השאלה, כיצד ניתן להביא ל"נורמליזציה" ביחסים בין שתי המדינות. כבר אז הייתי משוכנע: היחסים בין שתי מדינותינו לעולם לא יוכלו להיות נורמליים. הם גם לא אמורים להיות כאלה. פשוטו כמשמעו, כיוון שלעולם אל להם להיות "נורמליים". לאור ההיסטוריה המקשרת באופן גורלי את שתי מדינותינו יישארו "היחסים הנורמליים שלנו תמיד יחסים מיוחדים". כך ניסח זאת נשיא גרמניה, יואכים גאוק. "אינטנסיביים כן, אבל לא נורמליים" מגדיר זאת עמוס עוז, סופרכם המפורסם.

האינטנסיביות של יחסי הידידות בין שתי מדינותינו מגלמת נס היסטורי. נס זה התחולל בעיקר תודות ליכולת ההכרעה של שני מנהיגים ותיקים ובעלי ניסיון, קונרד אדנאואר ודוד בן גוריון, תודות לצמד גורלי זה בהיסטוריה של שתי המדינות. זמן קצר לאחר הקמת מדינת ישראל מתוך אפר השואה ולאחר כינון הרפובליקה הפדרלית מתוך חורבות המשטר הנאצי היו לשניהם החזון והנחישות להכריע בעד התחלה חדשה. כבר בשנת 1952 חתמו שתי מדינותינו על הסכם, שאמנם לא יכול היה לתקן את מה שלא ניתן לתקן יותר, אולם שימש צעד ראשון להתקרבות ההדדית, שהושלמה עם חילופי שגרירים רשמיים ב-12 במאי 1965. עם מלאת יובל ה-50 לאירוע היסטורי זה התוודה נשיא מדינתכם בעת ביקורו בגרמניה בחודש שעבר, עד כמה היה קשה לו אישית לקבל באותה עת את כינון היחסים הדיפלומטיים עם גרמניה, אף על פי שהוא היה מודע לערכם. נשיא המדינה ראובן ריבלין הבליט את ההיגיון הפוליטי והפרגמטיות, שננקטו בצעדים הראשונים, על מנת להדגיש טוב יותר את מה שבמהלך השנים התפתח והבשיל להיות: שותפות וידידות של אמת!

היום מהווים היחסים בין הרפובליקה הפדרלית של גרמניה ומדינת ישראל "גשר מעל התהום" של ההיסטוריה המשותפת, כפי ששמעון פרס תיאר זאת בהופעתו הבלתי נשכחת בפני הבונדסטג הגרמני לפני חמש שנים. גשר כזה נחוץ לעמודים ויסודות, שהם הערכים המשותפים עליהם מתבססים היחסים ההדוקים שלנו כיום. עליהם נבנה שיתוף הפעולה הפוליטי האינטנסיבי בין מדינותינו, והם גם מהווים את הבסיס לחילופי תרבות תוססים ורבי השפעה הדדית, לקשרי מסחר אינטנסיביים ההולכים ומתרחבים ולמספרם הרב של תחומי שיתוף הפעולה בין בתי הספר הגבוהים ובתחום המדע. במשך הזמן נרקמו מעל למאה קשרים בין ערים תאומות. עצם העובדה שברלין ותל אביב משמשות כיום מוקד משיכה קסום לבני הנוער מהמדינה האחרת, מצביעה על השינוי המתחולל במערכת היחסים החברתיים והיכולת שלהם להשפיע על הדורות הבאים.

אנו מכירים תודה במיוחד על כך, שלאחר העבר הטראומתי בעקבות הדיקטטורה הנאצית והשואה יכולים יהודים לבסס שוב את חייהם בגרמניה. זוהי הצהרת האמון הנאה ביותר שניתנה לדמוקרטיה הגרמנית השנייה. על כן מבישה עוד יותר העובדה שישנן עדיין התפרצויות אנטישמיות בכל רחבי אירופה ועלינו להיאבק בהן בנחרצות. משום כך בכוונתנו לארגן בשנה הבאה בברלין וועידה בין-פרלמנטרית משותפת למאבק באנטישמיות (ICCA), וזאת מכיוון שידוע לנו כי בשום מקום אחר בעולם לא היו לאנטישמיות השלכות איומות יותר מאשר בגרמניה. אני חוזר שוב על מה שאמרתי במליאת הבונדסטג הגרמני פעמים רבות: אין להרכין ראש כנגד האנטישמיות וכלל לא חשוב היכן היא מתפרצת. בגרמניה האנטישמיות הינה דבר בלתי נסבל.

גבירותי ורבותי,

עם כל ההבדלים הנובעים מההיסטוריה, מהמורשת הדתית-תרבותית ומההתפתחויות באזורים שונים בעולם על כל המשברים, הסכסוכים והאתגרים המאפיינים אותם, אנו מוצאים שורה של דברים משותפים בינינו. על אזרחי גרמניה וישראל כאחד מוטלת אחריות מיוחדת לאזור בה מדינתם נמצאת: גרמניה באירופה וישראל במזרח התיכון. האתגרים המוצבים בפני שתיהן הינם בוודאי שונים לגמרי במהותם, ואין ברצוני להתעלם מהעובדה, שלמדינת ישראל יתרון כפול: היא מוקפת ללא יוצא מן הכלל על ידי מדינות ידידותיות ואלה מושתתות על עקרונות דמוקרטיים. שני יתרונות אלה אינם תואמים לתיאור המצב של ישראל עד היום.

שתי החברות, הגרמנית והישראלית, מטפחות בנוסף לכך תרבות פוליטית, שאינה חוששת מההתעמתות בין גישות ואינטרסים שונים, אלא מוצאות בה ביטוי לפלורליזם וחברה פתוחה. בישראל, כמו בגרמניה, הפרלמנט הוא הבמה לניהול התעמתות זו באופן גלוי. הכנסת היא המקום להתמודדות דמוקרטית בנושאי מחלוקת, על מנת ליישם עבורם פתרונות באופן הגון ומחייב של דעת הרוב.

חילוקי דעות אינם, בין היתר, עניינו של הפרלמנט בלבד על מחנותיו וסיעותיו הפוליטיים השונים. הם מתעוררים גם בין בתי פרלמנט שונים. לא רק ההתמודדות עם חילוקי דעות אלה מרכיבים את הצביון של שותפות אמיתית, אלא גם ההכרה בהם ויישובם בצורה פתוחה וכנה. ביקורת הינה פעולה לגיטימית ולפעמים אין לוותר עליה - גם ודווקא בין ידידים.

רבע מאה לאחר נפילת מסך הברזל איבדו הגבולות באירופה ובתוך האיחוד האירופאי את משמעותם באופן ניכר. זה לא קורה כך בכל מקום. מסיבה זו אנו מבינים את הדאגה בישראל, שעדיין אין לה גבולות קבועים. אנו בטוחים כי: לישראל יש את אותה הזכות לחיות כמו שכנותיה בגבולות בינלאומיים מוכרים, כשהיא נטולת פחדים, טרור ואלימות. באותה מידה אין אנו מתעלמים מזה, שבד בבד לישראל יש גם אחריות על המצב בשטחים הפלסטיניים. דיון חיוני בסוגיה זו חייב להתנהל בראש ובראשונה כאן בישראל, והוא אכן מתנהל במסגרת דיונים, לעיתים בלהט, אך תמיד באופן דמוקרטי, בחברה ובמיוחד כאן בכנסת.

השאלה של שלום בר קיימא באזור מעסיקה את הקהילייה הבינלאומית, והיא מעסיקה גם אותנו הגרמנים. אנו מכירים באחריותנו הייחודית, שנובעת מאירועי ההיסטוריה, כלפי מדינת ישראל. היא מהווה חלק מרעיון המדינה של ארצי, כפי שביטאה זאת אנגלה מרקל בנאומה מעל במה זו. הקנצלרית חזרה ואמרה כי ביטחונה של מדינת ישראל ופתרון הקבע ניתנים להשגה לאורך זמן אך ורק במסגרת שלום יציב עם שכנותיה הערביות. אני מאשר זאת: נושאים רבים אכן נתונים למשא ומתן, אך לא כך הוא הדבר לגבי זכות הקיום של ישראל. מצד שני עולה הצורך בניהול משא ומתן, על מנת לפתור את הסכסוך עם הפלסטינים. מדינה פלסטינית יציבה, שוחרת שלום והמבוססת על עקרונות דמוקרטיים תענה על צרכי הביטחון של מדינת ישראל לאורך זמן. רק בדרך זו – לפי תפישתנו – ניתן יהיה להבטיח שלום בר קיימא באזור כולו. עמדה זו של ממשלת גרמניה מיוצגת גם על ידי רוב נכבד של כל סיעות הבונדסטג הגרמני.

גבירותי ורבותי, עמיתות ועמיתים יקרים,

משנת 2008 מנהלות ממשלותינו מדי שנה מפגשי התייעצויות, שבהם מועלים רעיונות חשובים. הקשרים הפרלמנטריים האינטנסיביים בין שתי המדינות מחזקים את ההבנה ההדדית. מכיוון שבשנה זו אנו חוגגים את יום השנה ה-25 לאיחוד גרמניה, אני נזכר במיוחד בכך שבשנת 1990 כיהנו באותה עת שתי נשיאות פרלמנט, שהדגישו את האחריות של כל גרמניה כלפי המדינה היהודית. נשיאת הבונדסטג בזמנו ריטה זיסמוט ונשיאת מועצת העם במזרח גרמניה, שהיתה הנשיאה הראשונה שנבחרה בבחירות חופשיות, סבינה ברגמן-פול, ביקרו יחדיו בירושלים, על מנת להרגיע את החששות מאיחודן של שתי מדינות גרמניה וכדי

לקדם הבנה ואמון. יושב ראש הכנסת בזמנו דב שילנסקי, שבני משפחתו נספו בשואה, אמר שלעולם לא יושיט את ידו לאף גרמני. בסיכומו של עניין הוא שוחח במשך כשעתיים עם שתי הנשיאות הגרמניות ובתום השיחה הוא הושיט להן את ידו – היה זה רגע מרגש עבור הנוכחים במקום, אירוע המסמל את מעמדה של מערכת היחסים גרמניה-ישראל בכלל ואת יחסי שני בתי הפרלמנט בפרט.

היחסים ההדוקים והאמינים בין הכנסת לבונדסטג מתבטאים בין השאר בביקורים הדדיים. תכופים ובהשתתפות בתוכנית הבינלאומית למלגות-פרלמנט במסגרת חילופי עובדים ביניהם. תוכנית שבעטיה נרקמו גם קשרים אישיים רבים.

המפגשים בין הנשיאויות של שני בתי הפרלמנט שנערכים היום כאן בירושלים ויערכו בסוף השנה בברלין הינם ביטוי מובהק לרצון שלנו, להמשיך ולהדק מערכת יחסים זו ולהעמיקה. אנחנו יכולים ואנחנו צריכים לדון גם על התפתחויות פוליטיות המתרחשות בשתי המדינות שלנו, במיוחד כאשר אנחנו לא מבינים אותן או עוקבים אחריהן בדאגה. ההחלטה המשותפת להקמת פורום פרלמנטרי שנתי, על מנת להיפגש ולדון באופן קבוע על נושאים אקטואליים משותפים, נועדה לשמש אות רב משמעות. בה בעת מדגיש הדבר את תפקידם הבולט של שני בתי הפרלמנט בהמשך התפתחותה של מערכת היחסים בין מדינותינו.

גבירותיי ורבותיי, עמיתות ועמיתים יקרים,

ידידות לא מרוויחים. ידידות הינה מתנה, שעליה אין זכויות בעלות – כלל וכלל לא בין גרמניה וישראל. ידידות זקוקה לטיפוח. ובמובן זה ברצוננו להמשיך ולהדק את הקשרים ולפתחם. אנו גאים בשותפות ובידידות שלנו בשנה מיוחדת זו של היובל לכינון יחסי גרמניה-ישראל. אולם אנו רואים אותם כפי שהם: מחויבות ומשימה מתמדת.

Anáchnu asiréy todá awúr HaY'didút schelánu WeGe'ím BaSchutafút schelánu.

(Wir sind dankbar für unsere Freundschaft und stolz auf unsere Partnerschaft.)

Todá rabá. Schalóm.

(Vielen Dank. Auf Wiedersehen)